

Порівняльна характеристика екстер'єру коней різних верхових порід залежно від їх використання

Н.А. Ковальчук, аспірант

Г.А. Соколова, кандидат сільськогосподарських наук

Інститут біології тварин НААН–Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького

Наведено результати порівняльної характеристики екстер'єру коней чистокровної англійської та української верхових порід коней залежно від їх використання у різних класичних видах кінного спорту, а саме: виїздки, конкурі, триборстві.

Перед конярством сьогодні стоїть безліч проблем, оскільки тривалий час йому не приділялося належної уваги. Серед них і утримання коней, і племінне питання, звичайно, годування, яке ще й залежить від господарського напрямку використання цих тварин. Від верхових коней вимагається швидкість руху під сідлом, витривалість, слухняність, доброзичливість.

Коні різного призначення відрізняються між собою в першу чергу за зовнішніми ознаками, тобто екстер'єром. В екстер'єрі верхового коня мають місце елементи сухості, легкості будову тіла, відносної витривалості, плавності рухів. Бажаним в екстер'єрі коня бачити те, що корелює з підвищеною роботоздатністю [3, 4].

Їздити верхи можна на будь-якому коні, але великих спортивних результатів досягають тільки на тому, який має всі необхідні для цього якості [7].

Спортивний кінь повинен бути верхового або верхово-запряжного типу. З порід, які використовуються в Україні, найбільш придатними для спорту вважаються чистокровна англійська верхова, українська верхова, тракененська породи коней. Дуже важливо, щоб коні мали гармонійну будову тіла, достатній зріст (160–168 см), легкі вільні рухи, живий, але добрий норов, добре здоров'я, міцні кінцівки і властивість швидко відновлювати свою роботоздатність після навантаження [1]. Саме тому для досягнення високих результатів у кінноспортивних змаганнях, велику увагу надають правильному вибору коней.

Одним із критеріїв вибору спортивного коня є оцінка його за екстер'єром, у яку входять взяття промірів і вирахування індексів будови тіла [2].

Метою наших досліджень було провести порівняльну характеристику екстер'єру коней чистокровної англійської та української верхових порід залежно від використання їх в класичних видах кінного спорту.

Матеріалом для роботи слугували коні чистокровної англійської та української верхових порід, які брали участь у різних кінноспортивних змаганнях, зокрема, у виїздки, конкурі, триборстві.

Для цього сформували дві групи коней різних верхових порід по 12 голів. Коней всіх груп утримували в однакових умовах догляду та годівлі з врахуванням навантаження.

У коней брали 4 основні проміри: висота в холці, коса довжина тулуба, обхват грудей, обхват п'ястка. На основі одержаних даних обчислювали індекси будови тіла (формат, масивність і костистість).

Результати досліджень та їх обговорення. Для коней різного типу і породи характерні свої особливості живої маси і промірів тіла. За віковою динамікою маси і промірів тіла судять про ріст і розвиток тварини [6]. Для контролю за розвитком молодняка, а також запису в племінні книги і під час експертизи на виставках використовують основні проміри [5]. Такі проміри та індекси будови тіла коней, які використовують у різних класичних видах кінного спорту, наведено у табл. 1, 2.

1. Основні проміри коней верхових порід, см

Коні	Висота в холці		Коса довжина тулуба		Обхват грудей за лопатками		Обхват п'ястка	
	$X \pm m_x$	C_v	$X \pm m_x$	C_v	$X \pm m_x$	C_v	$X \pm m_x$	C_v
Виїзdkові	162,4±2,03	4,9	162,6±2,08	4,4	185,3±2,16	4,0	20,1±0,13	2,2
Конкурні	163,3±1,98	4,2	162,4±2,00	4,3	190,6±2,15	3,9	20,3±0,18	1,7
Триборні	161,9±1,92	4,2	162,3±1,94	4,1	192,6±2,22	4,0	21,6±0,12	1,9

Одержані дані підтверджують, що особливої різниці за величиною промірів у коней різних груп не спостерігалось. За висотою в холці вищими були конкурні коні, зі зростом 163,3 см. Більш масивними і костистими виявилися триборні коні. За всіма досліджуваними показниками коні цілком відповідають вимогам, які пред'являють до них залежно від використання.

Так, для використання у такому класичному виді кінного спорту, як виїздка, перевагу віддають коням верхового типу, великим (висота в холці 160–170 см), з добре розвиненими грудьми (обхват грудей 185–200 см), нарядним на вигляд, гармонійно складеним, правильного екстер'єру, конкурні коні мають бути крупні, з добрим обхватом грудей і п'ястка, у триборстві переважно використовують коней високорослих, зі середнім розвитком грудної клітки, сухої конституції, сміливих, витривалих [4, 8].

2. Основні індекси будови тіла коней верхових порід, %

Коні	Формат		Масивність		Костистість	
	$X \pm m_x$	C_v	$X \pm m_x$	C_v	$X \pm m_x$	C_v
Виїзdkові	100,1±1,65	4,9	114,1±1,79	4,4	12,4±1,11	4,0
Конкурні	99,4±1,62	4,2	116,7±1,84	4,3	12,4±0,10	3,9
Триборні	100,2±1,56	4,2	119,0±1,88	4,1	13,3±0,12	4,0

Що стосується індексів будови тіла спортивних коней, які використовуються у класичних видах кінного спорту, то вони мають

характеризуватися гармонійною будовою тіла і у величині цих показників немає суттєвої різниці.

Відзначимо, що коні кінноспортивної школи “Буревісник” практично відповідають вимогам.

Висновки

1. Коні досліджуваних порід за екстер'єром відповідають вимогам стандарту.

2. За висотою в холці вищими були конкурні коні, більші масивними і костистими виявилися триборні коні, найбільш гармонійну будову тіла мали коні, які використовуються у виїзді.

3. Кожний вид спорту висуває свої вимоги до вибору порід. У виїзді популярністю користуються коні української верхової породи, у триборстві та конкурі – чистокровні англійські і українські верхові.

Бібліографія

1. Бондаренко О.В. Використання оцінки спортивної роботоздатності в селекції коней української верхової породи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук / О.В. Бондаренко. – Харків, 2004. – 20 с.

2. Булгаков В.Д. Коневодство / В.Д. Булгаков. – Донецк : БАО, 2002. – 128 с.

3. Гопка Б.М. Конярство / Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М.. – К. : Вища освіта, 2004. – 320 с.

4. Ласков А. Подготовка лошадей верховых пород для спорта / А. Ласков, С. Сергиенко, Г. Сергиенко // Коневодство и конный спорт. – 2003. – № 2. – С. 23–25.

5. Ливанова Т.В. Всё о лошади / Т.В. Ливанова, М.А. Ливанова. – М. : АСТ-Пресс СКД, 2002. – 384 с.

6. Пономаренко Н.Н. Коневодство / Н.Н. Пономаренко, Н.В. Чёрный. – Харьков : Эспада, 2001. – 352 с.

7. Тезио Ф. Разведение скаковых лошадей / Ф. Тезио. – М. : Аквариум, 2002. – С. 21–31.

8. Эдвардс Э.Х. Новая энциклопедия лошади / Э.Х. Эдвардс. – М. : АСТ, Астрель, 2003. – 464 с.